

॥ ३४ ॥ गोमिनःवैश्यान् भाषायांचारणा इतिप्रसिद्धान् प्राकारादीन्कर्तव्यान्नेक्ष्यसंदर्शयित्वाइदंकार्यमुपस्थितमत्यावश्यकमित्युक्त्वाकरंकारयेत् ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ इतिशांतिप०
रा०नै०भारतभा०सप्ताशीतितमोऽध्यायः ॥ ८७ ॥ ॥९॥ यदेति ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ शल्यकवान्तीक्ष्णतुंडआखुविशेषः सहिनिद्रितस्यमनुष्यस्यपादतलस्थंमांसंअतीक्ष्णेनैवोपायेनभक्ष

इतिवाचामधुरयाश्लक्ष्णयासोपचारया ॥ स्वरश्मीनभ्यवस्तृजेद्योगमाधायकालवित् ॥ ३४ ॥ प्राकारंभृत्यभरणंव्ययंसंग्रामतोभयं ॥ योगक्षेमंचसंप्रेक्ष्यगो
मिनःकारयेत्करं ॥ ३५ ॥ उपेक्षिताहिनश्येयुर्गोमिनोरण्यवासिनः ॥ तस्मात्तेषुविशेषेणमृदुपूर्वसमाचरेत् ॥ ३६ ॥ सांत्वनंरक्षणंदानमवस्थाचाप्यभीक्ष्णशः ॥
गोमिनांपार्थक्यःसंविभागःप्रियाणिच ॥ ३७ ॥ अजस्रमुपयोक्तव्यंफलंगोमिषुभारत ॥ प्रभावयंतिराष्ट्रंचव्यवहारंरुषितथा ॥ ३८ ॥ तस्माद्गोमिषुयत्नेन
प्रीतिकुर्याद्विचक्षणः ॥ दयावानप्रमत्तश्चकरान्संप्रणयन्मृदून् ॥ ३९ ॥ सर्वत्रक्षेमचरणंसुलभंनामगोमिषु ॥ नह्यतःसदृशंकिंचिद्वरमस्तियुधिष्ठिर ॥ ४० ॥
इतिश्रीम०शांतिप०राजध०राष्ट्रगुप्त्यादिकथनेसप्ताशीतितमोऽध्यायः ॥ ८७ ॥ ॥९॥ युधिष्ठिरउवाच यदाराजासमर्थोपिकोशार्थीस्यान्महामते ॥
कथंप्रवर्तेततदातन्मेब्रूहिपितामह ॥ १ ॥ भीष्मउवाच यथादेशंयथाकालंयथाबुद्धियथाबलं ॥ अनुशिष्यात्प्रजाराजाधर्मार्थीतद्धितेरतः ॥ २ ॥ यथातासां
चमन्येतश्रेयआत्मनएवच ॥ तथाकर्माणिसर्वाणिराजाराष्ट्रेषुवर्तयेत् ॥ ३ ॥ मधुदोहंदुहेद्राष्ट्रंभ्रमराइवपादपं ॥ वत्सापेक्षीदुहेचैवस्तनांश्चनविकुट्टयेत् ॥ ४ ॥ ज
लौकावत्पिबेद्राष्ट्रंमृदुनैवनराधिपः ॥ व्याघ्रीवचहरेत्पुत्रान्संदशेन्नचपीडयेत् ॥ ५ ॥ यथाशल्यकवानाखुःपदंधूनयतेसदा ॥ अतीक्ष्णेनाभ्युपायेनतथाराष्ट्रं
मापिवेत् ॥ ६ ॥ अल्पेनाल्पेनदेयेनवर्धमानंप्रदापयेत् ॥ ततोभूयस्ततोभूयःक्रमवृद्धिसमाचरेत् ॥ ७ ॥ दमयन्निवदम्यानिशश्वद्वारंविबर्धयेत् ॥ मृदुपूर्वंप्रयत्ने
नपाशानभ्यवहारयेत् ॥ ८ ॥ सकृत्पाशावकीर्णास्तेनभविष्यंतिदुर्दमाः ॥ उचितेनैवभोक्तव्यास्तेभविष्यंतियत्नतः ॥ ९ ॥ तस्मात्सर्वसमारंभोदुर्लभःपुरुषंप्र
ति ॥ यथामुख्यान्सांत्वयित्वाभोक्तव्यइतरोजनः ॥ १० ॥ ततस्तान्भेदयित्वातुपरस्परविवक्षितान् ॥ भुंजीतसांत्वयंश्चैवयथासुखमयत्नतः ॥ ११ ॥

यतिशयानस्तुर्षद्वेदनयापदंकिंचित्धूनयतेकंपयते नतुतीव्रवेदनयाप्रबुध्यन्आखुंनिवारयतितद्वद्राष्ट्रंसमापिवेत् ॥ ६ ॥ प्रत्यब्दंशतमेनाधिकेनवांशेनवर्धमानंकरंप्रदापयन्पामद्रव्यस्यवृद्धिकुर्यादित्याह
अल्पेनेति ॥ ७ ॥ दम्यानिवत्सतरकुलानियथाक्रमेणदमयेत्तद्वत्प्रजाअपीत्याह दमयन्निवेति अभ्यवहारयेत्पादयेत् ॥ ८ ॥ सकृत्सद्यःपाशावकीर्णाःसंतः नभविष्यंतिमरिष्यंति यतोदुर्दमाः अतउचिते
नक्रमेणैवभोक्तव्याः दम्याःप्रजाश्च ॥ ९ ॥ पुरुषंप्रतीत्यस्यप्रतिपुरुषमित्यर्थः ॥ १० ॥ ततोमुख्यद्वारा तान्इतरान् विवक्षितान्बोदुमिष्टान् ॥ ११ ॥